

INFORMACJA

z badań nad odbiorem rozmowy L. Wałęsy z bratem przez
środowisko robotnicze /Fabryka Maszyn Żniwnych w Płocku/

SONDAŻ

Zgodnie ze zleceniem Rzecznika Prasowego Rządu Min. J. Urbana, sprecyzowanym na spotkaniu z zespołem badawczym Centrum Badania Opinii Społecznej, mieliśmy odpowiedzieć na następujące pytania związane z osobą Lecha Wałęsy oraz treścią jego rozmowy z bratem:

1. Jaka jest opinia pracowników zakładów przemysłowych o Lechu Wałęsie?
2. Jak emisja rozmowy wpływa na zmianę postaw wobec Lecha Wałęsy, jaki jest kierunek tych zmian i ich natężenie ze względu na wiek, poziom wykształcenia, orientację polityczną i przynależność do różnych grup zawodowych?
3. Jak oceniana jest rzetelność i wiarygodność prezentowanego materiału?
4. Jakie reakcje w badanych grupach wzbudzi materiał?

Wobec tak sformułowanych oczekiwań Centrum Badania Opinii Społecznej przedstawiło następującą koncepcję badań:

1. Zaproponowano przeprowadzenie badań w dwóch dużych zakładach przemysłowych - Stocznia im. Komuny Paryskiej w Gdyni i Huta im. Lenina w Nowej Hucie.
Wybór tych środowisk robotniczych uzasadniały: podobny charakter skupiska klasy robotniczej, jej aktywność polityczna w okresie sierpień 80 - grudzień 81, jak również relatywnie zróżnicowany obecnie stopień popularności Lecha Wałęsy w tych środowiskach.
2. Koncepcja przewidywała przeprowadzenie badań w każdym z zakładów na dwóch grupach jednorodnych, reprezentatywnych dla struktury społeczno-zawodowej ze szczególnym uwzględnieniem robotników, dozoru technicznego i kadry inżynierskiej.

Pomiar popularności i postawy wobec Lecha Wałęsy przeprowadzony w dwóch grupach /kontrolna i eksperymentalna/ w każdym zakładzie przy pomocy tej samej ankiety, pozwoliłby na uchwycenie oddziaływania materiału filmowego na populację.

Przyjęte założenia pozwalały na zrealizowanie oczekiwań zlecniodawcy, co zostało zawarte w pełnej koncepcji badawczej przekazanej ministrowi J. Urbanowi.

Strona odpowiedzialna za organizację badań zapewniła Centrum o stworzeniu wszelkich warunków umożliwiających ich przeprowadzenie zgodnie z wymogami metodologicznymi zawartymi w koncepcji.

Przez okres dwóch tygodni nie zapadły wiążące decyzje dotyczące wyboru zakładów, a tym samym nie zapewniono organizacyjnych wymogów badań.

1. Wyznaczony zakład nie odpowiadał przyjętym kryteriom doboru
- Fabryka Maszyn Żniwnych w Płocku.
2. O terminie wyjazdu /25.05.83 godz. 15.00/ Centrum zostało poinformowane w przeddzień, co wykluczyło możliwość doboru populacji zgodnie z kryteriami jej reprezentatywności.
3. Połączenie badań z realizacją programu telewizyjnego spowodowało zakłócenie warunków badań.

Przebieg badań

Przyjazd grupy badawczej do Płocka do Fabryki Maszyn Żniwnych im. M. Nowotki nastąpił dnia 26.05.1983 r. o godz. 12.30. Do godz. 13.15 za pośrednictwem sekretarza KW i dyrekcji zakładu zgromadzono w sali konferencyjnej 54 osoby. W sposób spontaniczny - siadając przy dwóch różnych stołach - zebrani podzielili się ze względu na rodzaj wykonywanej pracy: 35 robotników, 19 pracowników umysłowych.

W momencie wchodzenia na salę zaobserwowano wśród respondentów zaniepokojenie, zniecierpliwienie oraz irytację.

Spowodowane to było brakiem zabezpieczenia organizacyjnego ze strony dyrekcji i wprowadzeniem w błąd badanych co do miejsca i czasu przeprowadzenia badań. Pracownicy musieli stracić ok. 30 min. na odnalezienie wyznaczonej do tego celu sali.

Liczba oraz sposób doboru osób do badań nie były zgodne z podanymi przez nas wcześniej, wymogami metodologicznymi gwarantującymi prawidłowość przeprowadzenia tego typu badań. Wg założeń eksperymentu miała być to grupa kontrolna.

Z chwilą rozpoczęcia badań, rozdania ankiet i przyborów do pisania, byliśmy już przekonani o niemożliwości rzetelnej, naukowej, uprawniającej do wnioskowania, realizacji zlecenia.

Przed wypełnieniem ankiet respondenci zadawali pytania dotyczące celu badań, instytucji jaką badacze reprezentują, komu zostaną przedstawione wyniki badań oraz jaki wpływ na rzeczywistość będą miały ich wypowiedzi.

Do godziny 14.00 ankietowanie w "grupie kontrolnej" zostało zakończone. Ilość zebranych ankiet odpowiadała liczbie badanych.

Eksperyment z pokazem materiału filmowego rozpoczęto o godz. 14.40. Na sali świetlicowej wydziału W-3 zebrano, metodą przypadkowego doboru, 108 osób, których identyfikacja społeczno-zawodowa była niemożliwa, a ponadto była to grupa niejednorodna w stosunku do grupy kontrolnej.

Większość osób na sali wykazywała zniecierpliwienie spoglądając na zegarki, ponieważ o godz. 14.00 kończył się ich czas pracy. Dodatkowym elementem wprowadzającym niepokój była praca kamer telewizyjnych.

Pokaz materiału filmowego rozpoczął red. M. Barański proponując zebranych uczestnictwo w konsultacji społecznej na temat ewentualnej emisji programu dot. L. Wałęsy.

Przez pierwsze 5 minut emisji programu badani wykazywali umiarkowane zaciekawienie. Zaobserwowano w tym czasie rozmowy, szepty, uśmiechy. Już na początku projekcji /po 2 pierwszych stronach stenogramu/ salę opuściło 31 osób.

W toku dalszej prezentacji materiału zauważono następujące zachowania: zniecierpliwienie, opuszczanie sali /następne 32 os./, rozmowy, niespokojne kręcenie się na krześle, spoglądanie na wychodzących itp. Można przypuszczać, że coraz liczniejsze opuszczanie sali spowodowane było nieodpowiednią godziną prezentacji, złym jakościowo nagraniem głosów braci Wałęsów oraz wydłużającym się czasem projekcji, ze względu na udział lektorów. W czasie prezentacji materiału zostało wyłączone światło reflektorów /uszkodzenie spowodował ktoś z przedsiębiorstwa/.

Po projekcji na sali pozostało 25 osób, którym rozdano tylko ankietę dotyczącą materiału.

Po zebraniu ankiet skierowano do red. M. Barańskiego - następujące pytania:

W N I O S K I

Niespełnienie podstawowych wymogów organizacyjnych, a co się z tym wiąże także metodologicznych warunków zadecydowało o: niemożliwości przeprowadzenia ankietowania, których celem było zbadanie popularności L. Wałęsy przed i po emisji materiału filmowego, połączonego z nagraniem rozmowy.

Liczebność i dobór grup /54 osoby ankietowane bez pokazu i 25 osób, które pozostały na sali po obejrzeniu programu/ badanych, ze względu na ich nieporównywalność i brak reprezentatywności nie dały możliwości zbadania dynamiki zmian postaw wobec L. Wałęsy. W związku z tym zrezygnowano z przeprowadzenia ankiety nt. postaw wobec L. Wałęsy po emisji programu.

Brak jest również oceny prezentowanego materiału pod względem jego autentyczności i wiarygodności, gdyż 25-osobowa próba składająca się w większości z przedstawicieli administracji i aktywu partyjnego zakładu pracy, nie upoważnia do statystycznego wnioskowania nawet na poziomie badanego zakładu, gdyż stanowi ona zaledwie 0,62% ogółu zatrudnionych w przedsiębiorstwie.

Nie możemy określić także stopnia zainteresowania materiałem filmowym, gdyż nie zostały spełnione podstawowe warunki eksperymentu. Fakt opuszczenia sali przez badanych nie uprawnia nas do określenia ich stosunku do prezentowanego materiału.

Mogło to być spowodowane także późną godziną emisji, nieczytelnością rozmowy, czy też obecnością telewizji.

Na podstawie całokształtu przeprowadzonych badań oraz niedopełnienie wymogów natury metodologicznej, Centrum Badania Opinii Społecznej jako instytucja kierująca się w swej pracy zasadami rzetelności naukowej nie uznaje za możliwe przekazanie zleciennodawcy uogólniających wniosków odpowiadających na postawione pytania.

- czy program ten był prezentowany w innych zakładach pracy?
- czy władzom Kościoła znane jest nagranie i jaka jest ich reakcja?
- czy program jest znany L. Wałęsie?
- co Pan chciał osiągnąć pokazując nam ten program?
- dlaczego prywatna rozmowa między braćmi została nagrana i jest prezentowana publicznie?
- kto przechwycił nagranie?

O godz. 16.20 eksperyment zakończono.

Całość eksperymentu ze względu na niespełnienie podstawowych wymogów metodologicznych zawartych w założeniach badawczych nie uprawnia nas do jakiegokolwiek wnioskowania i uogólniania nawet na poziomie badanego zakładu.